

MANAGEMENTUL ECOLOGIC: UN NOU MECANISM DE ADMINISTRARE A RELAȚIILOR MEDIU-SOCIETATE

Academician Gheorghe DUCA

La finele anului 2013, Editura „Știința” a lansat o nouă serie de lucrări monografice cu genericul „Management Ecologic”, pregătite de Arcadie Capcelea, cunoscut cercetător în domeniul mediului. Autorul a activat mai mult de zece ani în instituțiile publice de resort, fiind și cel dintâi ministru al Mediului din Republica Moldova, iar actualmente este specialist superior în probleme ecologice la Banca Mondială. Originalitatea cercetărilor, bazate pe materialele publicate în lume, pe datele instituțiilor internaționale, pe materialele statistice, expuse într-un volum de peste 100 de coli editoriale, oferă posibilitatea de a afirma că editarea acestor cărți constituie un eveniment important în literatura științifică, având, totodată, și o importanță practică deosebită.

Conceptul de *management ecologic* a luat naștere în ultimele două decenii, ca răspuns la dezideratul *dezvoltării durabile*. În același timp, deși actualmente există un număr impunător de studii pe această temă, se atestă absența lucrărilor în care ar fi reflectate aspectele teoretice ale managementului ecologic ca un sistem integrat, bine structurat, cu elemente independente, ce se află într-o interacțiune dialectică. Lipsesc, aproape cu desăvârșire, studii care ar expune managementul ecologic ca pe un sistem unitar, ar elucida într-un mod explicit obiectul, metodologia, metodele și mijloacele de investigare, instrumentarul său aplicativ, dar și alte aspecte caracteristice managementului ecologic în calitatea sa de disciplină științifică autentică. De asemenea, lipsesc cercetările complexe și integrative orientate spre investigarea interacțiunilor din cadrul sistemelor ecologico-economice ierarhice și integrale în scopul formulării recomandărilor practice ce țin de administrarea relațiilor dintre mediu și societate, în scopul utilizării raționale a resurselor naturale, a prevenirii degradării lor și a securității ecologice la toate nivelurile – atât global, regional, cât și național sau corporativ. Cu referire la aspectele practice ale protecției mediului, lipsesc,

Capcelea A., Capcelea V., *Managementul Ecologic: fundamentarea teoretică și evoluția paradigmelor*;
Capcelea A., *Sistemul Managementului Ecologic*;
Capcelea A., *Managementul Ecologic la diferite niveluri: particularitățile funcționării și căile de armonizare*;
Capcelea A. *Managementul Ecologic în tranziția economică: cazul Republicii Moldova*.
Chișinău, Editura „Știința”, 2013

de asemenea, studiile integratoare care ar expune sub aspect sistemic organizarea și administrarea în domeniu, atât la diferite niveluri cât și în contextul unora sau altor situații concrete, în particular, în contextul tranziției economice, atunci când se acutizează problemele social-economice, dar și când se manifestă o agravare a situației ecologice.

Seria de monografii ale lui Arcadie Capcelea vine să completeze golul existent și răspunde solicitărilor practice de organizare mai eficientă a relațiilor dintre mediu și societate, menite să contribuie la asanarea societății contemporane. Ele cuprind consecutiv toate aspectele metodologice ale managementului ecologic, demonstrând că acesta trebuie tratat în calitate de știință nouă, situată la interferența cu un șir de alte discipline, precum și cu practica funcționării lui la diferite niveluri ierarhice și în condițiile dinamice ale tranziției economice.

În primul volum al seriei (*Managementul Ecologic: fundamentarea teoretică și evoluția paradigmelor*), se efectuează o expunere atât a nivelului actual al tratării managementului ecologic în literatura de specialitate, cât și a tuturor aspectelor lui în calitatea unei noi discipline științifice autentice: a obiectului de studiu, a domeniilor teoretice și aplicative, a principiilor și funcțiilor de bază și a arsenalului ei metodologic și metodic. Se prezintă o nouă definiție a managementului ecologic și se scoate în evidență evoluția paradigmelor care stau la baza lui. Aceasta expune relațiile managementului ecologic cu alte discipline ce își aduc contribuția la dezvoltarea lui ca știință integrativă. Printre ele se numără managementul, dreptul ecologic, economia mediului și a dezvoltării, ecologia sistemică, geografia și geocologia, ecologia socială și noosferologia ș.a.

Cel de-al doilea volum (*Sistemul managementului ecologic*) prezintă managementul ecologic în calitatea unei integralități sistemice, expunând în mod consecutiv structura, elementele constitutive și particularitățile funcționării acestuia. El conține diversitatea formelor instituționale ale managementului ecologic și provocările funcționării lor în contextul evoluării managementului public.

Totodată, se formulează noțiunea de politici ecologice, prezentându-se tendințele ei în condițiile transformărilor sociale și proceselor de globalizare, precum și diversitatea instrumentelor acesteia. Sunt expuse atât sistemul de asigurare informațională a managementului ecologic și cel al conformității activității umane cu politicile, legislația și standardele ecologice în vigoare, cât și abordările actuale în evaluarea performanțelor managementului ecologic la diferite niveluri ierarhice.

A treia carte din colecție (*Managementul ecologic la diferite niveluri: particularitățile funcționării și căile de armonizare*) completează armonios primele lucrări și expune cu foarte multe detalii particularitățile managementului ecologic la diferite niveluri ierarhice, inclusiv politica ecologică și instrumentele ei, tendințele evoluării acestora în context global, regional (european), subregional (cazul Uniunii Europene și cel al Comunității Statelor Independente) și corporativ. O atenție specială se acordă identificării problemelor și aspectelor funcționării sistemului managementului ecologic la aceste niveluri. Un loc aparte revine analizei particularităților sistemului managementului ecologic și organizării cooperării instanțelor în cadrul statelor federale, utilizând în acest scop experiența SUA, a Germaniei și a Canadei.

În contextul analizei efectuate în monografie, autorul ajunge la concluzia că prevenirea degradării mediului și asigurarea securității ecologice reprezintă o sarcină ce poate fi realizată numai în condițiile organizării unui management ecologic eficient la toate nivelurile ierarhice, a căror interacțiune poate asigura sinergismul necesar, ceea ce creează premise pentru o eficiență organizare și administrare a protecției mediului.

Ultimul volum (*Managementul ecologic în tranziția economică: cazul Republicii Moldova*) evocă atât problemele teoretice, cât și cele practice ale managementului ecologic în tranziția economică, având ca exemplu cazul Republicii Moldova. Autorul își propune să fundamenteze bazele teoretice ale strategiei reformării managementului ecologic la această etapă, dar și să examineze aspectele practice ale dezvoltării lui.

Lucrarea prezintă un interes teoretic și practic deosebit, fiind utilă pentru teoreticienii și practicienii din Republica Moldova, precum și pentru specialiștii din alte țări aflate în condiții similare de tranziție. Originalitatea ei rezidă în faptul că, pe fundalul existenței a mai multor materiale publicate la tema dată, așa și nu pot fi găsite materiale cuprinzătoare, în care s-ar sistematiza bazele teoretice ale strategiei și tacticii creării și funcționării sistemelor managementului ecologic în condițiile tranziției economice.

Examinând proiectul editorial în totalitatea sa, am putea concluda că seria de lucrări monografice fundamentează, pentru prima dată în literatura de specialitate, bazele teoretice ale managementului ecologic în calitate de nouă disciplină științifică, intraramurală, care cercetează legitățile și formulează recomandările practice ale organizării și administrării relațiilor dintre mediu și societate, în scopul asigurării dezvoltării durabile, stabilind în special strategia și tactica reformării lui în perioada tranziției economice. Acest fapt conferă lucrărilor o valoare teoretică importantă.

Deși asupra fundamentării teoretice a managementului ecologic au reflectat și alți autori, ciclul de lucrări al lui A. Capcelea se impune prin promovarea unei viziuni de ansamblu inovatoare, panoramice, sintetice și interdisciplinare asupra managementului ecologic în integralitatea lui. În felul acesta, lucrările se înscriu printre puținele studii de acest gen care se referă la tratarea holistă a organizării și administrării protecției mediului.

Cercetările efectuate au permis fundamentarea teoretică a managementului ecologic în calitatea unei noi discipline științifice autentice, care deține propriul complex metodologic: obiectul de studiu; domeniul propriu de cercetare teoretică și aplicative; aparatul noțional; atât arsenalul metodic, cât și o scurtă, dar dramatică, evoluție pe parcursul ultimilor 20-30 de ani, timp în care s-au succedat câteva paradigme ale lui. Autorul demonstrează cu lux de amănunte faptul că managementul ecologic are o importanță deosebită atât teoretică, cât și aplicativă, mai cu seamă, în contextul acutizării situației ecologice, fapt ce determină necesitatea unei organizări și administrări mai eficiente a protecției mediului.

Inovația științifică a lucrării constă și în faptul că pentru prima dată în literatura de specialitate managementul ecologic este prezentat nu numai în calitate de mecanism/instrument practic al soluționării problemelor de mediu, dar și a unui sistem multistratificat ierarhic, care se referă la organizarea și administrarea protecției mediului și pune în evi-

dență contribuția lui la dezvoltarea durabilă. Aceste aspecte sunt reflectate în definiția originală a managementului ecologic, care corespunde noii paradigme a dezvoltării acceptată la Conferințele ONU de la Rio-de-Janeiro pentru Mediu și Dezvoltare din anul 1992 și 2012. În plus, pentru prima dată în literatura de specialitate, cercetările din domeniul în cauză se fundează pe metodologia sistemică, fiind prezentată definiția sistemului ME, structura și elementele lui de bază și fiind analizate particularitățile funcționării acestor sisteme în cadrul principalelor niveluri ierarhice.

Generalizarea particularităților reformării managementului ecologic în tranziția economică reprezintă, de asemenea, un lucru inovativ, fapt ce a permis să se pună bazele teoretice ale strategiei și tacticii reformării managementului ecologic la această etapă. Printre cele mai importante și originale concluzii ale lucrării poate fi remarcată afirmația că managementul ecologic, ca parte componentă a managementului sistemului socioeconomic complex, nu poate să se dezvolte dacă nu este luată în

calcul starea și tendințele dezvoltării acestuia, stadiul promovării reformelor din alte domenii, dar și acceptabilitatea și gradul de pregătire a societății pentru reformele managementului ecologic în condițiile în care se acutizează problemele sociale și politice.

Sub aspect practic, rezultatele cercetărilor date vor facilita fundamentarea reformării managementului ecologic în perioada de tranziție economică de la economia centralizată la cea de piață, la integrarea acestui proces în transformările social-economice și politice ale societății, care asigură o funcționare mai eficientă a managementului ecologic la această etapă. Mai mult decât atât, rezultatele investigațiilor efectuate pot impulsiona perfecționarea diferitelor aspecte ale managementului ecologic atât în contextul concret al Republicii Moldova, cât și al altor state din Europa de Est și Asia Centrală. Ele vor putea ameliora în primul rând cadrul lui instituțional, vor contribui la dezvoltarea politicilor ecologice și a instrumentarului lor, la asigurarea unei conformări ecologice mai eficiente.

Samson Flexor. *Peisaj din Igreja*, 1946, u/p, 99×112 cm